

Forma wypowiedzi: OPOWIADANIE

- **Opowiadanie** jest relacją z pewnych zdarzeń, powiązanych ze sobą w ciąg przyczynowo - skutkowy. Ta forma wypowiedzi posiada określoną **przestrzeń** (miejsce akcji) oraz **czas**.

Zdarzenia opowiada **narrator**.

Opowiadanie może być:

a) **twórcze** - można tu fantazjować lub opowiadać o zdarzeniach, których byliśmy świadkami;

b) **odtwórcze** - opowiadamy o przebiegu zdarzeń przedstawionych w jakimś utworze, w czyjejs wypowiedzi.

Opowiadanie musi być **ciekawe, żywe, obrazowe, dynamiczne**. Musimy pamiętać o tym, aby nie znudzić czytelnika.

Przykładowe opowiadanie twórcze

Pewnego dnia ciocia Misia postanowiła, że wakacje spędzimy w górach. Nigdy jeszcze gór nie widziałam, więc czekałam niecierpliwie na dzień, w którym pękate walizy i plecaki upchniemy w bagażniku naszego samochodu i wyruszymy w podróż. I wreszcie upragniony dzień nadszedł. Naszym celem było Zakopane.

Wyjechaliśmy wczesnym rankiem, a na miejsce dotarliśmy o zmierzchu. O podróży wołę nie wspominać, bo była długa i nużąca. Noc spędziliśmy w prawdziwej góralskiej chacie. Rankiem wybiegłam na podwórze i rozejrzałam się wokoło. Chciałam zobaczyć to, co najważniejsze - góry! I dostrzegłam: w oddali wznosiła się potężna szara skała, otulona poranną mgłą. Giewont. "Ciociu! Ciociu! Chodź szybko! Musisz to zobaczyć!" - krzyczałam w podnieceniu.

Góry okazały się wspaniałe. Nawet nie wyobrażałam sobie, że mogą zrobić na mnie tak niesamowite wrażenie. Nigdy nie zapomnę tego widoku.

Tekst własny

Przykładowe opowiadanie odtwórcze

Janko Muzykant był bardzo słabym i chorowitym dzieckiem. Pochodził z ubogiej chłopskiej rodziny. Jego matka martwiła się, że Janko nie jest taki, jak inne dzieci. Nie rozumiała, że jej syn był bardzo wrażliwy i utalentowany muzycznie. Chłopiec marzył o tym, żeby mieć swoje własne skrzypki. Nie było to możliwe, gdyż matka nie miała pieniędzy.

Pewnego razu, późnym wieczorem, Janko stał pod oknem izby dworskiej (kredensu) i wpatrywał się w wiszące na ścianie skrzypki. Wiedział, że są to skrzypce lokaja, który czasami gra na nich, aby podobać się pannie służącej. Nie miał zamiaru ich ukraść, chciał je tylko dotknąć. Wahał się długo, coś go kusilo, coś powstrzymywało. Księżyc tak ładnie oświetlał wnętrze kredensu i skrzypki. W końcu się odważył. Sięgnął po wymarzony instrument. W ciemności dał się słyszeć leciutki dźwięk. Wtedy obudził się lokaj, który spał w kredensie...

Na drugi dzień Janko został postawiony przed wiejskim sądem. Trudno było skazać na więzienie dziesięcioletnie niedożywione dziecko. Wójt i ławnicy zastanawiali się, co zrobić

z Jankiem. W końcu postanowili, że Janko powinien dostać parę razy różgą. Karę wymierzył stójkowy Stach, który nie był zbyt rozgarnięty. Ta kara okazała się zbyt surowa. Janko zmarł.

Tekst własny

Przykładowe opowiadanie z użyciem dialogu

Gdy zniknął ostatni kawałek słoniny i pochłonięta została ostatnia porcja placka kukurydzianego, chłopcy, niezmiernie zadowoleni, rozciągnęli się na trawie. Można było znaleźć chłodniejsze miejsce, ale nie mogli sobie odmówić niecodziennej przyjemności wygrzewania się przy obozowym ognisku.

- Ale wesoło, co? - rzekł Joe.
- Klawo! - odparł Tomek. - Co by powiedzieli chłopcy, gdyby nas tu zobaczyli?
- Co by powiedzieli? Życie by oddali, żeby być razem z nami, no nie, Huck?
- Owszem - zgodził się Huck...

Mark Twain Przygody...

Przykładowe opowiadanie z użyciem opisu

Burza wznosiła się ciągle. Nagle płótno namiotu urwało się i poleciało z wiatrem. Chłopcy chwycili się za ręce. Potykając się i nabijając sobie guzy, biegli na wybrzeże, gdzie znaleźli schronienie pod wysokim dębem. Nad nimi szalała walka żywiołów. W nieustannym blasku błyskawic, śmigających płomieniami po niebie, widać było jak na dłoni, jasno i ostro, gnące się drzewa i wzburzoną rzekę okrytą białą pianą i chmurą wodnego pyłu. Poprzez pędzące w rozsypce chmury, za skośną zasłoną deszczu, majaczyły zarysy wysokich urwisk na drugim brzegu rzeki. Co chwila jakiś olbrzym leśny padał w walce i z trzaskiem łamał pod sobą młodsze drzewa.

Mark Twain Przygody...

W jaki sposób przygotować się do zredagowania prawidłowego opowiadania

1. Najpierw musimy zastanowić się, co chcemy opowiedzieć, w jakiej **kolejności** przedstawimy **wydarzenia**, kim będą nasi **bohaterowie**, w jakiej sytuacji **czasowej** umieścimy akcję oraz w jakim **miejscu**.
2. Następnie ustalmy, kto będzie **narratorem** naszego opowiadania: narrator **pierwszoosobowy** (uczestnik opowiadanych zdarzeń) czy narrator **trzecioosobowy** (będący obserwatorem zdarzeń).
3. Pamiętajmy o **trójdzielnej kompozycji** naszej wypowiedzi: wstęp, rozwinięcie, zakończenie.
4. Aby uniknąć chaosu w pracy, możemy sporządzić **plan**, który pomoże nam uporządkować wypowiedź.
5. Musimy pamiętać o **poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej**.
6. Opowiadanie może być wzbogacone dialogiem lub opisem.

Przydatne słownictwo

1. Jak zacząć? np. pewnego dnia; opowiem wam o...; kilka dni temu wydarzyło się coś niezwykłego; chcę wam opowiedzieć historię niesamowitą...; miało to miejsce w...
2. Jak zakończyć? np. jeszcze dziś nie mogę uwierzyć, w to, co mnie wtedy spotkało; jak widzicie, historia była niesamowita; wiele mnie to nauczyło; od tej chwili będę już zawsze pamiętał, że...; nigdy tego nie zapomnę;
3. Określenia potrzebne do łączenia wydarzeń w ciągu przyczynowo - skutkowe: następnie, potem, po sekundzie, kilka dni później, zupełnie nieoczekiwanie, niespodziewanie, jak można było przewidzieć, i stało się to...;
4. W opowiadaniu można zastosować dwie formy wprowadzenia dialogu.
Noszą one nazwę **mowy zależnej i niezależnej**.
 - a) Przykład mowy niezależnej: " -Powiedz, Huck, gdybyśmy tu znaleźli skarb, co zrobisz ze swoją częścią? - zapytał Tomek.- Co dzień będę kupował sobie ciastko i szklanę wody sodowej i będę chodził do cyrku - odpowiedział."
 - b) Przykład mowy zależnej: " Tomek zapytał Hucka, co zrobi ze swoją częścią skarbu, jeżeli go znajdą. Huck odpowiedział, że codziennie będzie kupował sobie ciastko, szklanę wody sodowej i będzie chodził do cyrku."

Ćwiczenia

- 1) Dopisz zdania, tworząc wypowiedzi podrzędne:

Jurek pojechał w góry bez odpowiedniego obuwia, dlatego
.....
Michał przygotował się do klasówki, mimo że
.....
Spotkałam kolegę, którego.....
Przyjadę do ciebie, kiedy.....
- 2) Wyjaśnij krótko znaczenie podanych związków frazeologicznych, które mogą się przydać w redagowaniu opowiadania:

stała jak wryta -
mieć duszę na ramieniu -
spalić za sobą mosty -
gdzie diabeł mówi dobranoc -
rozpływać się w zachwytach -
było minęło -
zjeść z kimś beczkę soli -
nawarzyć piwa -

Forma wypowiedzi: **OGŁOSZENIE**

• *Ogłoszenie jest formą charakteryzującą się zwięzłością i rzeczowością. W ogłoszeniu przekazujemy pewne informacje, na które chcemy zwrócić uwagę odbiorcy. Ogłoszenie kierowane jest zwykle do bliżej nieokreślonego adresata. Zwykle w ogłoszeniu ujmujemy treści, które stanowią odpowiedzi na pytania: co? gdzie? kiedy? jak?*

Przykładowe ogłoszenia

1. 17 czerwca bieżącego roku na trawniku w pobliżu ulicy Konwaliowej zgubiono telefon komórkowy Nokia 3210. Uczciwego znalazcę proszę o kontakt: 621 73 71. Nagroda czeka. Michał Kowalik
2. 17 czerwca bieżącego roku o godz. 21 w kinie Stokrotka odbędzie się spotkanie z reżyserem kina japońskiego. Organizatorem spotkania jest Młodzieżowy Dom Kultury.

W jaki sposób przygotować się do zredagowania prawidłowego ogłoszenia.

1. Ogłoszenie powinno być **zwięzłe i zrozumiałe**. Mogą pojawić się w nim elementy **perswazji**, w sytuacji, gdy chcemy kogoś do czegoś przekonać (np. czeka nagroda za znalezienie i oddanie telefonu).
2. Ogłoszenie może mieć **ciekawą szatę graficzną**, wówczas przyciągniemy uwagę odbiorcy.

Przydatne słownictwo

1. Argumenty w ogłoszeniu o:
 - sprzedaży książek: niska cena, dobry stan;
 - sprzedaży roweru: atrakcyjna cena, stan idealny, pełne wyposażenie;
 - zaginięciu psa: pies był jedynym przyjacielem, właściciel był do psa bardzo przywiązany, czeka nagroda.
2. Sposób zapisu daty: * 21 maja 2005 roku; * 21. 05. 2005r.; * 21 V 2005r.
3. Piszemy: mieszkam przy ulicy, nie: na ulicy...
4. Piszemy: w kącie, w kotlinie, w wąwozie, w rowie; ale: na błoni, na wystawie, na cmentarzu, na plaży.
5. Piszemy: chodzimy na film, na operę, na dyskotekę (w sensie imprez rozrywkowych); ale: chodzimy do kina, do opery, do dyskoteki (w sensie budynku kulturalno -oświatowego).
6. Piszemy: w Turcji, w Hiszpanii, w Brazylii; ale: na Białorusi, na Ukrainie, na Węgrzech.
7. Piszemy: w Wielkopolsce, w Małopolsce; ale: na Pomorzu, na Podhalu, na Mazowszu, na Śląsku.

Ćwiczenia

1 Zamień podane zdania na równoważniki zdań:

Za godzinę przyjeżdża pociąg -

Kto tam puka? -

Królewicz obudził śpiącą królową -

Klasa VI wyjechała na wycieczkę -

2 Podane czasowniki wpisz do odpowiednich rubryk:

pisał, pomyślał, rozdał, wniknął, napisał, myślał, rozdawał, wnikał

czasowniki dokonane	czasowniki niedokonane

3 Napisz skróty następujących wyrazów. Pamiętaj o interpunkcji.

doktor -

magister -

inżynier -

i tak dalej -

tak zwany -

Zadanie (do wyboru)

1. Napisz ogłoszenie o sprzedaży roweru. *VI*

2. Zgubiłeś w szkole ulubione pióro. Napisz w związku z tym ogłoszenie.

3. Twoja klasa organizuje spotkanie z popularną pisarką książek dla młodzieży, panią

Małgorzatą Musierowicz. Napisz ogłoszenie o mającym się odbyć spotkaniu. *VI*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdrowie i higiena

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania

Pewnego marcowego poranka Kasia obudziła się z okropnym bólem głowy i gardła. Była przeziębiona, miała wysoką gorączkę. Lekarz stwierdził anginę.

– Ale dlaczego, panie doktorze? – buntowała się Kasia. – Przecież jest już ciepło, dlaczego zachorowałam?

– Pewnie właśnie dlatego – odparł lekarz. – Po długiej zimie nagle zrobiło się ciepło i ludzie pozdejmowali ciepłe kurtki i szaliki, na co organizm nie był jeszcze przygotowany.

– No tak, rzeczywiście biegałam ostatnio bez kurtki, bo było tak ciepło. Ale mój organizm był przygotowany, przez całą zimę o niego dbałam, jadłam witaminy, ciepło się ubierałam.

– O zdrowie trzeba dbać przez cały rok, nie tylko zimą. Należy pamiętać o właściwym odżywianiu. Witaminy – owszem, ale przecież najwięcej witamin zawierają owoce i warzywa, dlatego codziennie powinny się znaleźć w naszym jadłospisie. Oprócz tego: białka, węglowodany, wapń. Natomiast należy unikać zbyt dużej ilości cukrów i tłuszczu.

– No dobrze, będę się już prawidłowo odżywiać i ciepło ubierać.

– Należy ubierać się stosownie do pogody. Przegrzanie organizmu jest tak samo szkodliwe jak wychłodzenie – dodał lekarz.

– Co jest jeszcze ważne dla mojego organizmu? – zapytała zaciekawiona Kasia.

– Sen i ruch – odpowiedział lekarz. – Człowiek musi spać odpowiednią liczbę godzin w zależności od wieku, bo podczas snu organizm się regeneruje. A sport ma ogromne znaczenie nie tylko dla naszego samopoczucia, ale przede wszystkim dla wzmocnienia naszego systemu odpornościowego. Sportowcy prawie nie chorują.

Po takim wykładzie Kasia wiedziała już, jak dbać o swoje zdrowie, aby na przyszłość uniknąć chorób i gorzkich tabletek, które przepisał jej lekarz.

Zadania

1. Ułóż trzy pytania do powyższego tekstu.

.....
.....
.....

2. Zakreśl w tekście pętlą fragment przedstawiający dialog.

3. Zaznacz właściwą odpowiedź.

Dialog to:

- a) krótka wypowiedź jednej osoby,
- b) dłuższa dowcipna wypowiedź,
- c) rozmowa dwóch osób.

4. Napisz krótki dialog przedstawiający twoją rozmowę telefoniczną z chorą koleżanką.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Co może być przyczyną chorób? Zaznacz właściwą odpowiedź.

- a) brak snu,
- b) witaminy,
- c) niewłaściwe odżywianie,
- d) nadmierny hałas,
- e) ubiór stosowny do pogody,
- f) brak ruchu.

6. W puste miejsca wpisz właściwą literę.

- (h, ch)igiena,ałas,oroba,
(ż, rz) st.....elec, od.....ywianie, narcia.....,
(u, ó) temperat.....ra, pięciob.....j, ok.....lista.

7. Przekształć podane zdania i uzupełnij tabelę.

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

Chory pacjent czekał na lekarza.

Sławni sportowcy zdobyli medale.

8. Połącz części wypowiedzenia, aby powstały znane przysłowia. Podkreśl to przysłowie, które nie jest zdaniem.

Żeby kózka nie skakała,

toby była zdrowa cała.

toby nóżki nie złamała.

W zdrowym ciele

zdrowy duch.

zdrowy umysł.

9. Uzupełnij zdanie.

Wypowiedzenie nazywamy zdaniem, jeśli zawiera
(czasownik, rzeczownik, czasownik w formie osobowej).

10. Określ liczbę, osobę i czas podanych czasowników.

czasownik

liczba

osoba

czas

choruję

biegały

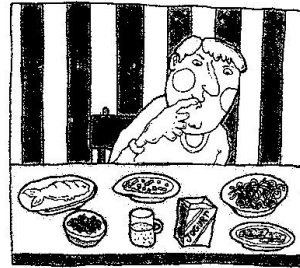
pójdiesz

11. Wiedząc, że dzienny poziom zapotrzebowania na energię dla dziecka w twoim wieku wynosi 1300-1500 kalorii, skomponuj menu na jeden dzień.

szklanka mleka	140 kalorii
kanapka z szynką	160 kalorii
banan	120 kalorii
jabłko	75 kalorii
kanapka z serem żółtym	145 kalorii
kanapka z twarogiem	200 kalorii
ziemniaki	280 kalorii
makaron	300 kalorii
kotlet z indyka	210 kalorii

ryba	160 kalorii
surówka z kapusty	110 kalorii
zupa jarzynowa	260 kalorii
jogurt	120 kalorii
sok z marchwi	20 kalorii

Przykładowe menu:

Śniadanie:

Obiad:

Kolacja:

Razem:

12. Człowiek powinien wypijać dziennie 2 litry płynów. Sprawdź, czy Kasia wypija tyle w ciągu dnia, wiedząc, że na śniadanie wypija szklankę mleka, do obiadu wypija 2 szklanki kompotu z wiśni, na kolację wypija szklankę soku.

1 szklanka = 1/4 litra

.....

 Odp.

13. To był pechowy tydzień. Kasia się przeziębiła, mamę bolał ząb, a tata skręcił nogę. Razem wybrali się do przychodni. Do którego lekarza pójdą? Zaznacz strzałką.

Jestem Europejczykiem

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania

Jeden z greckich mitów opowiada, że na azjatyckim wybrzeżu Morza Śródziemnego żyła piękna księżniczka o imieniu Europa. Jej ojcem był król Agenor.

Pewnej nocy Europa miała dziwny sen. Śniło jej się, że kłóć się o nią dwa kraje o postaciach kobiet. Azja chciała, aby Europa pozostała tu, gdzie jest. Druga, kraj leżący po przeciwnej stronie, otrzymała od króla bogów – Zeusa, rozkaz przyprowadzenia Europy nad morze.

Następnego ranka księżniczka Europa zbierała nad brzegiem morza kwiaty. W pewnej chwili z wody wyłonił się potężny, ale łagodny byk. Zaprosił Europę, by usiadła na jego grzbiecie i popędził przed siebie. Po drodze byk wyznał Europie, że jest Zeusem, który przybrał postać zwierzęcia. Uprowadził księżniczkę na grecką wyspę Kretę i tam pojął ją za żonę.

Od tej pory żyli razem długo i szczęśliwie.

Bartolomeo Bellano, *Europa na byku*

Zadania

1. **Uważnie przeczytaj mit. Zaznacz odpowiednimi kolorami poszczególne jego części:**

zielonym – wstęp czerwonym – rozwinięcie niebieskim – zakończenie

2. **Odpowiedz na pytania:**

a) Kto był ojcem księżniczki Europy?

.....
b) Nad jakim morzem żyła księżniczka Europa?

.....
c) Jaką postać przybrał Zeus?

.....
d) Gdzie spędziła swe życie księżniczka Europa jako mężatka?

.....
e) Do jakiego państwa należy wyspa Kreta?

3. **Pokoloruj flagę Polski i flagę Unii Europejskiej.**

4. **Rozwiąż krzyżówkę i wpisz rozwiązanie.**

1. Nasi zachodni sąsiedzi to
2. Państwo, które graniczy z Polską, a jego nazwa rozpoczyna się od litery „U”.
3. Rzeka, która płynie wzdłuż zachodniej granicy Polski.
4. Ojczyzna Janosika.
5. Stolica Czech.
6. Stolicą tego wschodniego sąsiada jest Wilno.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Hasło:

a) Uzupełnij zdanie hasłem z krzyżówki.

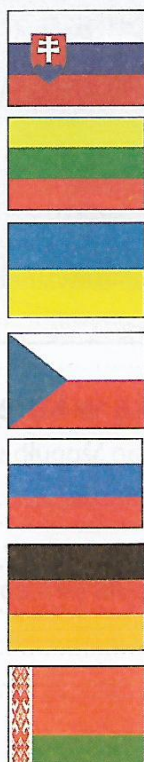
..... to kontynent, na którym leży POLSKA.

b) Wymień przynajmniej dwa inne kontynenty:

5. Dobierz do nazwy państwa jego stolicę i zamaluj tym samym kolorem.

Kopenhaga	Wielka Brytania	Praga	Rzym
Dania	Niemcy	Francja	
Słowacja	Sztokholm	Paryż	Hiszpania
Grecja	Madryt	Szwecja	
Wiedeń	Włochy	Londyn	Austria
Bratysława	Berlin	Czechy	Ateny

6. Czy rozpoznasz flagi naszych sąsiadów? Połącz flagę z nazwą państwa.

Niemcy

Czechy

Rosja

Ukraina

Słowacja

Białoruś

Litwa

7. Zaznacz na mapie państwa sąsiadujące z Polską.

8. Ułóż nazwy państw sąsiadujących z Polską w kolejności alfabetycznej.

.....

.....

.....

.....

.....